

Kõne – Lk 24:46-53, taevaminemispüha

EELK Usuteaduse Instituudi 75. aastapäeva konverents „EELK UI 75: missioon eile, täna, homme“

14. mail 2021 Usuteaduse Instituudi auditoorium / Zoomi videokonverents

Urmas Viilma, EELK peapiiskop

Austatud peapiiskop emeeritus Andres Pöder,
rektori kt, assessor praost Marko Tiitus,
dekaan, õpetaja professor dr. Randar Tasmuth,
kõik UI endised, tänased ja tulevased õppejõud, töötajad ja üliõpilased,
head sõbrad, õed ja vennad siin- ja sealpool ekraani!

Minult on palutud pidada UI tänasel hübriidjuubelikonverentsil avapalve ja sõnavõtt.

Elame kirikuaasta kontekstis ülestõusmisajas ja nelipüha ootuses. Eile oli taevaminemispüha, mistõttu loen meile tänaseks vaimulikuks juhatajaks just taevaminemispüha evangeeliumi kirjakohta Luuka evangeeliumist.

Jeesus ütles: „Nõnda on kirjutatud, et Messias pidi kannatama ja kolmandal päeval üles tõusma surnuist. Ja tema nimel peab kuulutatama meelearandust pattude andeksandmiseks kõigi rahvaste seas, alates Jeruusalemmast. Teie olete nende asjade tunnistajad. Ja vaata, mina läkitan teie üle oma Isa tõotuse. Teie aga viibige selles linnas, kuni teid rüütatakse väega kõrgelt!” Aga Jeesus viis nad välja kuni Betaaniani ja, tõstes oma käed, õnnistas neid. Ja see sündis, et neid õnnistades lahkus Jeesus nende juurest ja võeti üles taevasse. Ja nemad kummardasid teda ja pöördusid suure rõõmuga tagasi Jeruusalemma ja olid alati pühakojas Jumalat tänades.
Lk 24:46-53

EELK Usuteaduse Instituudi 75. aastapäeva konverentsi teema on: „EELK UI 75: missioon eile, täna, homme“. See pealkiri hõlmab endas UI kolmemõõtmelise ülesande, mida võiksime nimetada praegusel innovaativajal – UI 3D-missiooniks. Ilma uuenduslikult mõtlemata ja sellest lähtuvalt tegutsemata võiksime jääda püsima kahemõõtmelise elukorralduse juurde, rääkides ainult minevikust ja olevikust, suunamata pilku tulevikku nii UI missiooni ja ülesande kontekstis, kui ka praktilise elu- ja töökorralduse mõttes.

Ilma teatud innovaativahüppeta oleksime pidanud näiteks tänase konverentsi koroonaviiruse endiselt kriitilise levikuohu tingimustes kas ära jätma või edasi lükkama. Valmidus kohaneda oludega, et oma missiooni täita, sundis konverentsi korraldama tänapäevaseid võimalusi arvesse võttes uuenduslikult. Nõnda toimub seekordne konverents hübriidsena – see tähendab samaaegselt kahes ruumis – füüsilises ja virtuaalses keskkonnas – viibimist. Tänu sellele jõuab kõik, mis hetkel siin toimub, sadade, isegi tuhandete kilomeetrite taha ning saab samal ajal salvestatud ka ajaloo tarvis.

Valmidus kohaneda oludega, et jätkata oma missiooni täitmist, on olnud ristikiriku püsijäämise üheks võtmeks läbi ajaloo. Seda kindlasti globaalsel tasandil, rääkimata sealjuures erilisel Eesti viimasest sajandist. Rasked ja keerulised ajad sunnivad inimesi astuma vahel lausa meeletlikuna tunduvaid samme selleks, et ellu jääda ja oma ülesannet täita. Samasugune ellujäämisinstinkt, sageli pigem ennastohverdav vastutustunne elu ja pärandi jätkumise ees on

olnud suurte, ajalugu ja saatust muutvate sammude tõukejõuks.

Teame, milline rõhutused ja lootusetus valitses pärast II maailmasõda ja Nõukogude okupatsiooni verist ja julma enesekehtestamist Eestis. Sealjuures EELKs, mis oli kaotanud 2/3 oma vaimulikest töötajatest, arvukalt teisi kiriku kaastöölisi ja tuhandeid oma liikmeid.

Lootusetus olukorras, kus valdavaks oli saanud tunnetus, et kirikust, samuti vaimulike ning kirikumuusikute ettevalmistamisest saab edaspidi kõneleda ainult minevikus, sest kiriku kui toimiva elusorganismi olevik oli halvatud ja tulevik lausa amputeeritud, sai siiski Usuteaduse Instituudi sünnihetk. Usuteaduse Instituudi, omaaegse nimetusega Usuteaduse Kõrgema Katsekomisjoni loomine EELK Konsistooriumi otsusega 75 aastat tagasi, 3. mail 1946, oli üks sellistest meeleheitlikest sammudest, mis pidi lahendama ajutiselt kuidagigi ära vaimulike, ja pisut hiljem ka kirikumuusikute järelkasvu ja teoloogilise hariduse järjepidevuse küsimuse. Täna sellele otsusele hinnangut andes võime seda nimetada geniaalseks jumalikuks tarkuseks ja ettenägelikkuseks kiriku hariduse tuleviku tagamisel. Ajutisena, kõigest ehk pöördeliste aegade üleminekuperioodiks loodud Usuteaduse Instituut on osutunud viimase kolmveerandsaja aasta Eesti luterliku teoloogiahariduse püsivaks nurgakiviks nõnda, et täna saame rääkida sellest kui Eesti vanimast erakõrgkoolist.

Ükskõik kui geniaalsena meile ka tollaste mõttehiiglaste otsused ja sammud UI loomiseks ja kiriku püsimiseks tunduvad, olid need otsused eelõige kinnituseks nende meeste usaldusest Jumala vastu. UI loomine 1946. aastal ei olnud mitte niivõrd innovatsioonihüpe eraalgatusliku hariduskorralduse likvideerinud Nõukogude ühiskonnas, vaid oli usuhüpe tundmatusse. Selliseid samme astuvad reeglina ainult need, kes on valmis kõigest loobuma, iseennastki ohvriks tooma, et astuda tundmatusse lootusega, et Jumal teab, kuidas sellest olukorrast välja tulla. Need mehed teadsid, et Jumala plaan on alati parim.

Taevaminemispüha sõnumi keskmes on kirjeldus Jeesuse taevasse tõusmisest jüngrite silme all. Jeesuse lahkumisega teise reaalsesse kaasnes tema õnnistus jüngritele, kes pisut nõutult maha jäid, millele lisandus lubadus Isa töötuse täitumisest, Püha Vaimu väljavalamisest. Teame algkoguduse loost, et jüngrite maailmapildi purunemine ja teadmatus, kuidas edasi minna, jätkus Püha Vaimu toel ristikiriku sünniga nelipühapäeval.

1946. aasta maikuu kolmas päev oli omal kombel Usuteaduse Instituudi nelipühapäev. Otsus UI loomiseks sisaldas rohkem lootust ja usku, et tegutsetakse Püha Vaimu toel, kui teadmist sellest, mida tegelikult tehakse ja kuidas kõik toimuma hakkab. Otsustajaid kannustas vastutus selle ees, et teoloogiaharidus Eestis ei katkeks ja vaimulike ning kirikumuusikute järelkasv ning luteri kirikul oleks tulevik. Jumala abiga!

Esimese nelipühasündmuse juurde kuulus keeltega rääkimise ime.

Kui nelipühapäev kätte jõudis, olid nad kõik koos ühes paigas. Ja äkitselt tuli taevast kohin, otsekui tugev tuul oleks puhunud, ja täitis kogu koja, kus nad istusid. Ja nad nägid otsekui hargnevaid tulekeeli, mis laskusid iga üksiku peale nende seas. Ja nad kõik täideti Püha Vaimuga ning hakkasid rääkima teisi keeli, nõnda nagu Vaim neile andis rääkida. Ap 2:1-4.

Keeltes rääkimise rahvale arusaadavaks tõlkimine on saanud tänapäeva sekulaarses ühiskonnas kiriku üheks põhiliseks ülesandeks ja Usuteaduse Instituudil on tema oleviku ja tuleviku

missioonile mõeldes väga oluline roll. Me ei saa endiselt lahutada UI missioonist vaimulike ja kiriku teiste töötajate, sealhulgas kirikumuusikute ja hingehoidjate ettevalmistust ja harimist. Kuid kõigile, kes siit majast hariduse saavad, tuleb UI-l anda veel üks lisapädevus – olla tõlgiks.

Erinevates keeltes kõnelemine on viinud kogu maailma, sealjuures Euroopa ja Eesti polariseerumise ja lõhenemise teele. Erinevates keeltes ei kõnele enam ammu mitte erinevast rahvusest ja erineva emakeelega inimesed, vaid pigem samast rahvusest ja sama emakeelega, kuid erineva maailmavaatega, maailmatajuga ja maailmamõistmisega inimesed. Erinevat keelt räägivad erinevate erakondade ning ühiskondlik-filosoofiliste maailmavaadete toetajad ja esindajad lugematul arvul küsimustes.

Just sellises polariseerunud ühiskonnas on kiriku ja tema töötajate rolliks olla tõlgiks ja vahendajaks dialoogi-, diskussiooni- ja vaidlusparterite erinevate osapoolte vahel. Tõlk peab suutma mõista, mida kõneleja tahab öelda ning selle sõnumi kuulajale edastama muutmata kujul. Tõlk ei pea samastuma kõnelejaga, ega ka nõustuma kõneleja seisukohtade või maailmavaatega. Tõlk on vahemees, nagu oli seda ka Kristus Isa ja inimeste vahel.

Kirikul on Kristuse volitusel tõlgiks olemisel ajalooline kogemus Jumala sõna vahendamisel ja sakramentide jagamisel kõigile rahvastele. Kuna Kristuse kirikul ei ole olnud OMA sõnumit, vaid on olnud Kristuse sõnum, peaksime teadma, kuidas tõlgina Kristuse ja inimkonna vahel toimida. Kiriku ülesanne on olnud läbi ajaloo kuulutada usku Kristusesse ja vahendada inimkonnale Tema unikaalset sõnumit piireületavast armastusest, mis aitab ehitada sildu, lõpetada sõdu ja kaotada vastandumised. Selle tõe kuulutamise monopol nagu ka tõlkimisoskus on endiselt Kristuse kiriku käes. *Teie olete nende asjade tunnistajad (Lk 24:48)*, ütles Jeesus enne taevasse võtmist jüngritele.

Seega, mina vaatan UI tulevikku kui tõlkide koolitusasutust. Kõik, kes selle kooli lõpetavad, peavad oskama edastada tõlgina Kristuse sõnumit inimestele, kuid ka eriliselt vastandumisele ülesehitatud ühiskonnas ka ühe ligimese sõnumit teisele ligimesele. Ma näen selles Jeesuse armastusekäsu tänapäevast väljendust. Kiriku ülesanne on sakramentide jagamise ja evangeeliumi kuulutamise ühe komponendina taotleda rahu selleks, et üksteist ära kuulata ja mõista.

Et mõista teist inimest tema olukorras, tema hädades, tema kiusatustes, raskustes või mures, tuleb püüda vaadata selle inimese silmade läbi, astuda tema saabastesse ja panna ennast selle inimese olukorda. Just nõnda toimis Jumal, astudes inimeste hulka Jeesuse Kristusena. Siit maa pealt taevaminemispüha evangeeliumis kirjeldatud viisil taevasse tõustes jättis Jeesus selle armastuseülesande meile – Tema jüngritele. Et saaksime olla selles armastuses täiuslikud, tuleb meil rohkem kuulata ja mõista, jättes hukka- või kohtumõistmise Viimse Kohtumõistja enese tööks.

Rääksisin oma jutu alguses UI 3D-missioonist, milleks on konverentsi pealkirjas sõnastatud minevik, olevik ja tulevik. Tegelikult tuleb meil kogu aeg mõelda 4D-missioonist: minevik, olevik, tulevik ja igavik. Jeesus läks taevasse meile eluasemeid valmistama (Jh 14:2). Seal on meie kõigi igavik, mis järgneb meie tulevikule.

Minu soov ja igatsus tänasel juubelipäeval UI peale mõeldes on, et siit koolist saaksid kõik lõpetajad jätkuvalt kaasa teadmise, kust nad tulevad ja kus on meie juured, milline tähendus ja

mõte on nende elul just nüüd siin ja praegu, kuidas nad saavad täita oma elu ülesannet ja missiooni Jumala lastena ja Kristuse jüngritena, kuniks aeg saab ümber, ja peamine, millise südametunnistusega seisavad nad ühel päeval Taevas Kuninga palge ees, andes aru oma usust ja tegudest neile antud ajalikus elus.

Palvetame

Armas Issand Kristus. Iga päev meie elus on kingitus Sinult. Iga otsus ja tegu, mida nendel päevadel teeme, on aga omal kombel ususammud tulevikuteel, millel astume usalduses Sinu vastu – sest Sinul on plaan ja teadmine, kuidas meil läheb. Sina ka hoiad, juhid ja varjad meid meie teedel.

Me täname 75 õnnistusrikka aasta eest, mil UI on võinud läbi rohkem ja vähem keeruliste aegade valmistada ette uusi põlvkondi töötajaid Issanda Viinamäel – vaimulikke, kirikumuusikuid, hingehoidjaid, koguduste kaastöölisi, samuti andnud teadmisi ja haridust inimestele muudel elualadel ja elukutsetes väljaspool kirikutööd.

Tänuliku meelega kanname Sinu ette hingepalves kõik UI asutajate, omaaegsete juhtide, õppejõudude, üliõpilaste, vilistlaste ja töötajate hinged, kes on juba võtnud vastu Sinu valmistatud aseme igavikus.

Lootusrikkalt vaatame UI tänase päeva ja tuleviku peale ja palume Sinu hoidmist instituudi tänasele perele – kõigile õppuritele ja tudengitele, töötajatele, koolitajatele ja õppejõududele, juhtidele ja otsustajatele. Ole ise jätkuvalt hoidmas oma õnnistavat kätt kõigi meie üle ja juhata meid tegema oma elus ja ülesannetes seda, mis kannab vilja mitte ainult aja, vaid ka igavese elu ja igaviku tarvis.

Õnnista ka tänast konverentsipäeva, anna, et ka tehniliselt võiks kõik õnnestuda ning päev läheks ilusti korda. Lase taanduda ka viirusel, terveneda haigetel ja taastuda ühiskonnal.

Sinu nimel meie palume:

Meie Isa, kes sa oled taevas! Pühitsetud olgu sinu nimi. Sinu riik tulgu. Sinu tahtmine sündigu nagu taevas, nõnda ka maa peal. Meie igapäevast leiba anna meile tänapäev. Ja anna meile andeks meie võlad nagu meiegi andeks anname oma võlglastele. Ja ära saada meid kiusatusse, vaid päästa meid ära kurjast. Sest sinu päralt on riik ja vägi ja au igavesti. Aamen

Issand õnnistagu sind ja hoidku sind! Issand lasku oma pale paista sinu peale ja olgu sulle armuline! Issand tõstku oma pale sinu üle ja andku sulle oma rahu! Aamen

Palju õnne ja õnnistust Usuteaduse Instituudile 75. sünnipäevaks!